

KJENNER DU DENNE KVINNEN?

TORS DAG 14. OKTOBER 2010
GIKK HUN PÅ internett.

RAPPORT FRA PROSJEKTENE
“BEVARING OG FORMIDLIG AV
SVALBARD MUSEUMS
HISTORISKE FOTOSAMLING”

DEL 1, 2 OG 3.
2010-2013

Innledning

Historiske bildesamlinger inneholder en mengde informasjon som både er interessant og lærerik i seg selv, og som sammen med andre kilder kan bidra til å gi et mer fullstendig bilde av historien, miljøet og kulturminnene. Denne kunnskapen er viktig for å skape forståelse for kulturminnenes verdi som en del av miljøet. Fotografiene er i tillegg kulturminner i seg selv. Det er imidlertid som med alle kulturminner: De har liten verdi dersom de ikke er tilgjengelige. Svalbard Museum tok konsekvensen av dette i 2004. I forbindelse med flytting av museet og bygging av ny utstilling, ble det satt i gang digitalisering av fotosamlingen, som på det tidspunkt besto av ca 8000 bilder. Over halvparten av disse ble digitaliserte og registrerte. De ble skannet, pakket i syrefrie konvolutter, nummerert og plassert i arkivbokser. Alle fotoopplysninger ble samlet. Arbeidet var en del av et større prosjekt støttet av Abm-utvikling. Prosessen førte til at museet fikk oversikt over hva vi hadde av fotomateriale, en katalog for registrering og gjenfinning, samt at det ble oppbevart på en bedre måte enn tidligere. Alle valg i forhold til filstørrelse, format og lagring ble tatt med utgangspunkt i de standarder som den gangen ble anbefalt. Men ting endres raskt i den digitale verdenen. Etter få år var disse anbefalingene utdaterte, og nye kom til. Samtidig kom kravet om tilgjengeliggjøring, spesielt via nettet. Slik samlingen var organisert, var den i praksis tilgjengelig bare for museets ansatte. Det ble større fokus på bevaring av originalmaterialet. Ved utlån/salg av bilder feks til trykking, måtte bildet hentes ut av magasinet, akklimatiseres og skannes på nytt, noe som medfører stor risiko for skade og slitasje. De digitale bildene var i JPEG-format, der kvaliteten forringes ved hver åpning av filen. Og selv om stadig flere bilder ble skannet, var det fremdeles en del igjen, og nye hadde kommet til. I 2009 var tiden inne til å foreta en revidering av fotosamlingen.

Vi lanserte prosjektet «Bevaring og formidling av Svalbard Museums historiske fotosamling», søkte Svalbards Miljøvernfond om støtte, og fikk tilsagn om 250.000,- kr.

Det skulle etter hvert vise seg at arbeidet ble mer omfattende enn forutsett, noe som førte til ytterligere to søknader til miljøvernfondet, «Bevaring og formidling av Svalbard Museums historiske fotosamling del 2» og «del 3». Til sammen har fondet bevilget 850.000,- kr til fotoprojektene. Prosjektperioden har vart fra januar 2010 til desember 2013.

Dette er felles sluttrapport for alle tre delprosjekter.

Formål med prosjektene

Svalbard Museum har hatt en langsiktig strategi om utvidet formidling og tilgjengeliggjøring av våre samlinger. Hensikten med dette er å øke muligheten til å nå fram til flere med kunnskap om og forståelse av historie, miljø og kulturminner. Formålet med fotoprosjektene var for det første å komplettere og fullføre arbeidet som ble startet i 2004. Både lagringskapasitet for digitalt materiale, oppbevaringsplass og -forhold for originalmaterialet, tilgang til riktig utstyr og ikke minst standard for hva som er hensiktsmessig kvalitet på de digitaliserte bildene gjennomgikk en enorm utvikling i disse årene. Vi fikk tilgang til klimaregulert fotomagasin med god plass, vi hadde i forbindelse/samarbeid med andre prosjekter (Tone Nødtvedt skannet året før alle sin fars fotografier fra hans tid som prest på Svalbard. Bildene ble siden gitt i gave til Svalbard Museum. Tones prosjekt var støttet av Svalbards Miljøvernfond, og en av forutsetningene var at museet skulle overta utstyr som ble kjøpt inn for tilskuddsmidler. Svalbard Museum lånte henne kontor plass) fått tilgang til nytt og bedre utstyr, programvare og kompetanse på området, og lagringsmedier var blitt tilgjengelige for en rimeligere penge. Utgangspunktet var å digitalisere fotosamlingen etter nye gjeldende standarder, sikre originalmaterialet for framtiden ved forskriftsmessig oppbevaring, ta materialet i bruk i egen formidling samt publisere det for allmennheten via internett. Databaseplattformen skulle være tilsvarende eller kompatibel med det de andre bildesamlingene på Svalbard brukte (Syssele mannen, Store Norske, Svalbardposten). Vi ville bygge opp et fotoarkiv for framtiden.

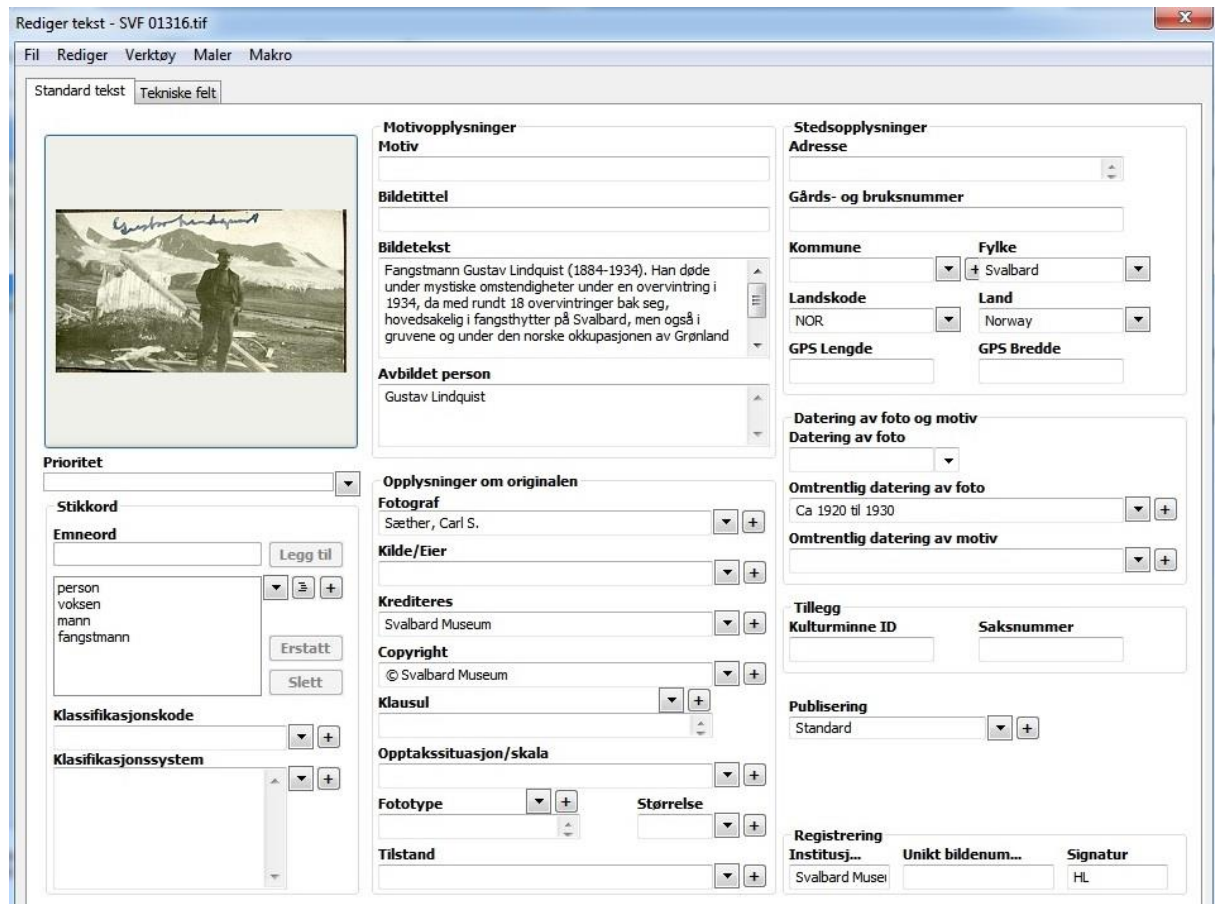
Arbeidet

Prosjektperioden startet ved at det ble kjøpt inn datautstyr, skanner, programvare (FotoStation), lagringsmedia og rekvisita. Fra Tone Nødtvedts prosjekt hadde vi overtatt en filmskanner. Vi engasjerte prosjektmedarbeider Jan Inge Yri som startet i midten av januar 2010. Den første tiden gikk med til å detaljplanlegge arbeidet, og følgende arbeidsoppgaver ble fastsatt:

- Skanning av negativer
- Nyskanning av tidligere digitalisert materiale
- Innlegging i fotodatabase med opplysningene tilknyttet hvert enkelt bilde (samlet inn og systematisert tidligere)
- Omemballering og magasinering i fotomagasin
- Gjøre hele samlingen tilgjengelig og søkbar via våre nettsider
- Utarbeide rutiner for behandling av nyinnkommet materiale.

Vi valgte programmet FotoStation til katalogiseringen av bildene. Hovedårsaken var at det var dette systemet som allerede var tatt i bruk hos andre bildesamlinger på Svalbard. En representant for leverandøren kom opp for å lære oss opp.

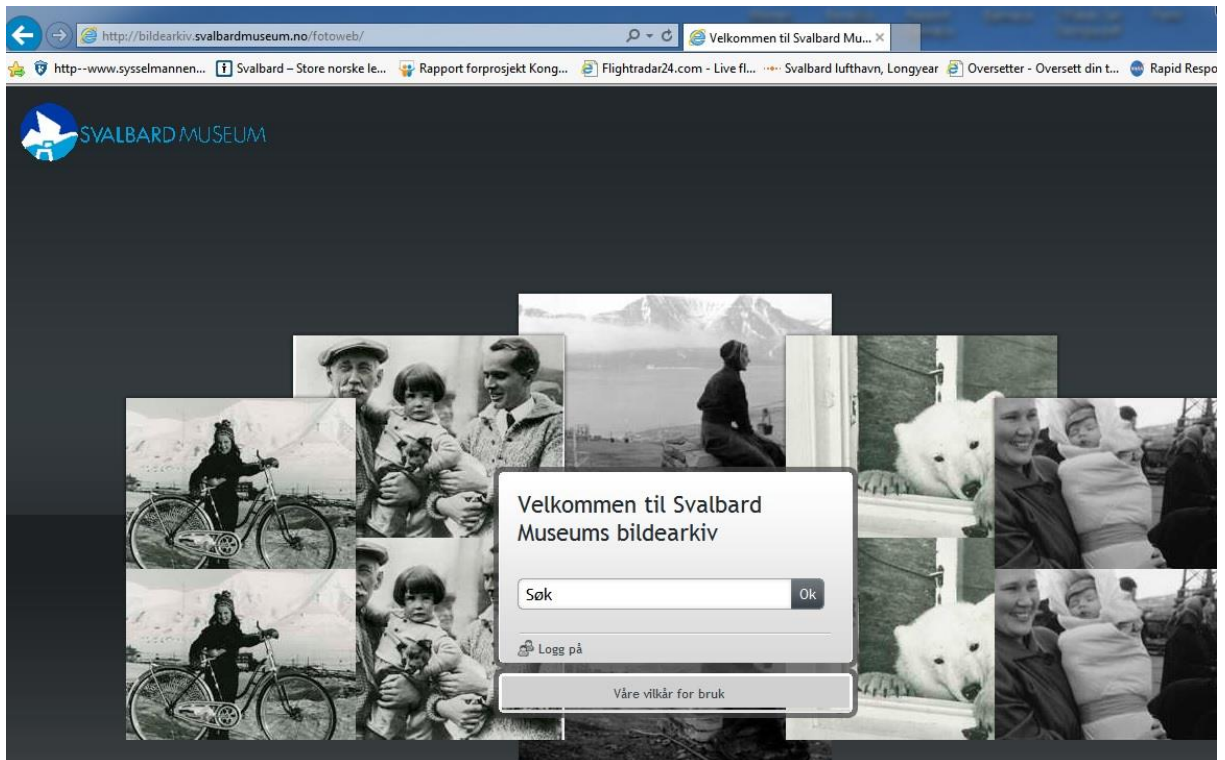
Programmet gir anledning til å knytte opplysninger (metadata) til bildene og å legge inn emneord som gjør bildet søkbart.

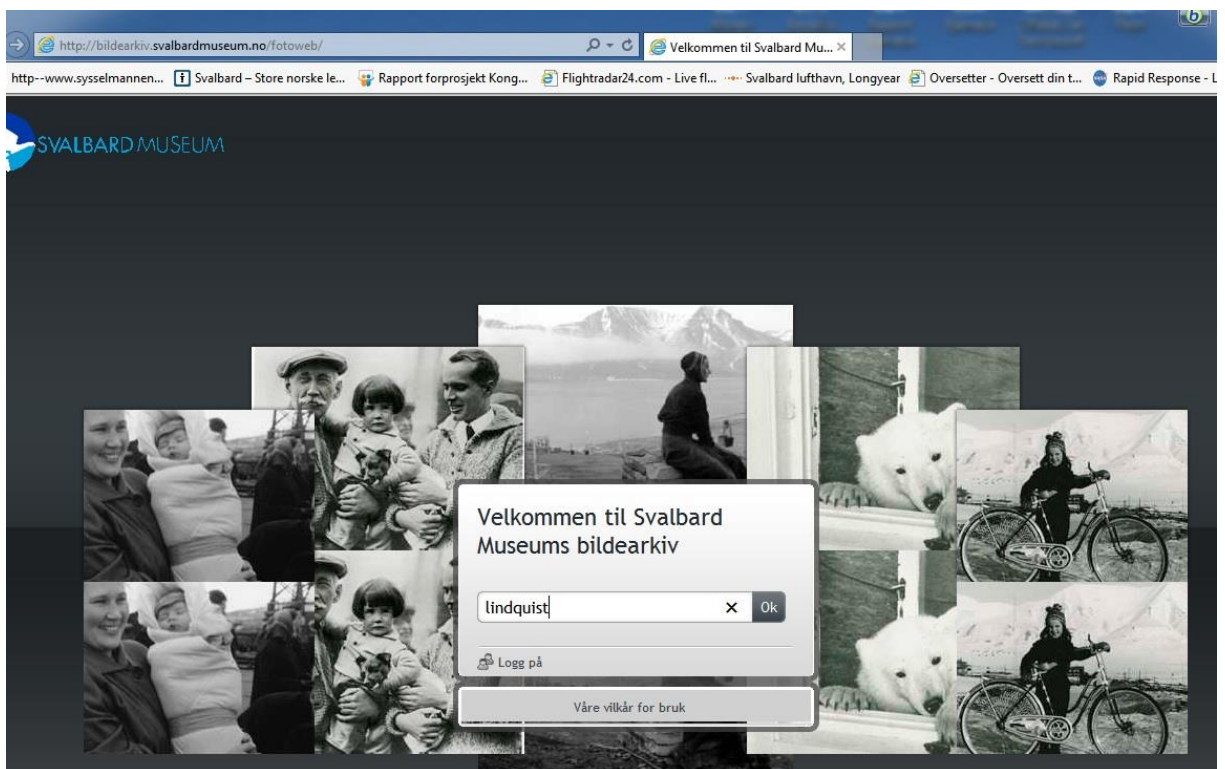
Slik ser skjermbildet ut under arbeid med innlegging av et bilde

Utover våren begynte vi å vurdere publiseringsløsning. Valget falt på Fotoweb, et publiseringsverktøy i samme familie som FotoStation. Det ble installert ny fotoserver, laget design og opplegget ble testet ut.

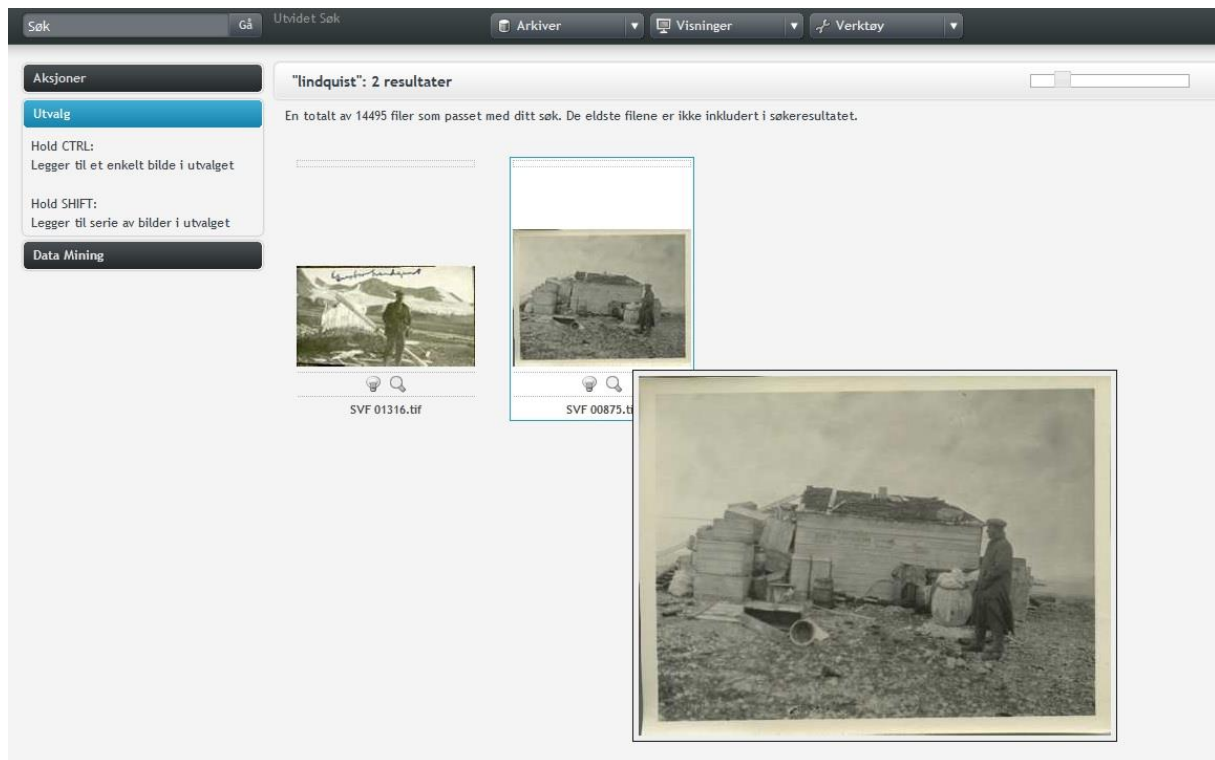
Det ble lagt inn en tilbakemeldingsfunksjon slik at publikum kan medvirke til å få riktige opplysninger om bildet. For de som ønsker å få kopi til bruk finnes det også en bestillingsfunksjon.

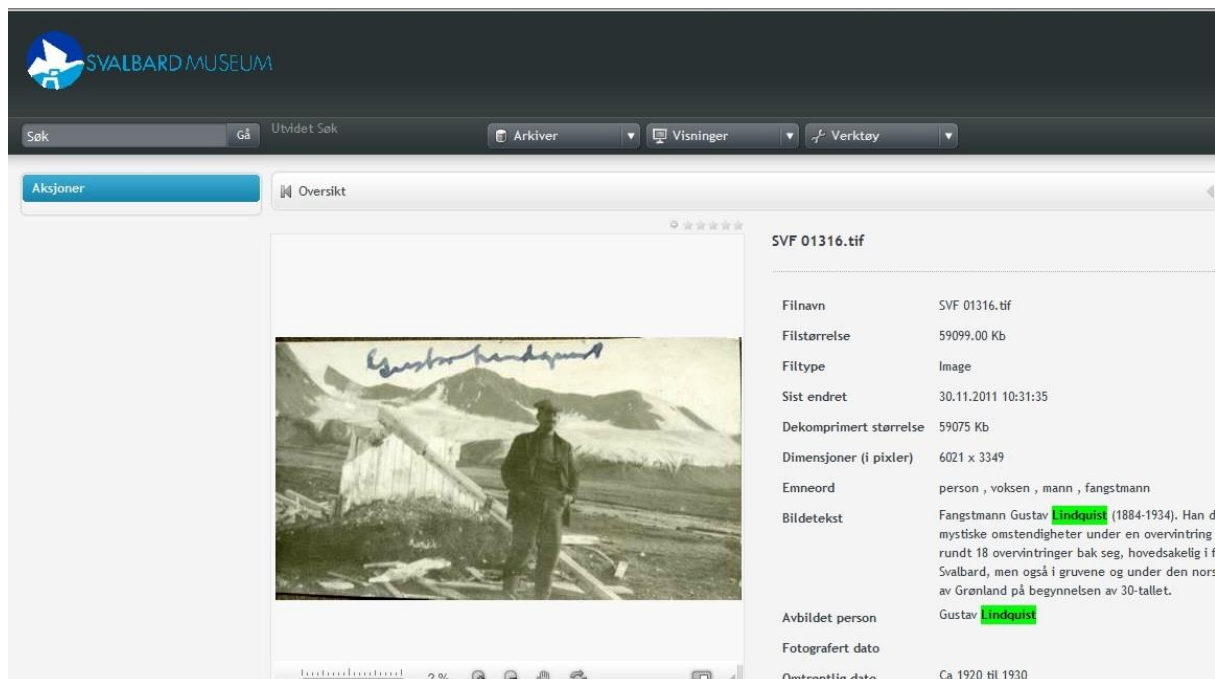
Slik ser Svalbard Museums bildearkiv ut for publikum

Det kan søkes på navn, steder, ting, hendelser osv.

Resultat av søket. Bildet kan forstørres ved å holde musen over, eller en kan zoome inn med forstørrelsesglasset

Ved å klikke på bildet kommer dataene fram

Svalbard Museums historiske bildearkiv ble lansert og åpnet for publikum i oktober.

KJENNER DU DENNE KVINNEN?

TORSDAG 14. OKTOBER
GÅR HUN PÅ internett.

SVALBARD MUSEUM LANSERER
DIGITALT BILDEARKIV

STED: Lassegrotta, UNIS
TID: KL 19.00-20.00
PRESENTASJON: FOTO TIL FOLKET- med Hanna og
Torleif inn i den digitale tidsalder.
v/ Herdis Lien og Jan Inge Yri

Vi søkte og fikk tilsagn om 450.000,- kr til del 2 av prosjektet. Vissheten om dette gjorde at vi forlenget Jan Inge Yris engasjement og finansierte de siste månedene av 2010 over eget budsjett.

Etter lanseringen av bildearkivet på nett 14. oktober 2010 opplevde vi en stor interesse. I løpet av noen måneder registrerte vi over 8000 visninger, mer enn 120 rettelser/kommentarer/tilbakemeldinger, 20 bildebestillinger samt et titalls henvendelser om å gi bilder til museets fotosamling. Bildearkivet på nett ble også gjort tilgjengelig for besøkende på en maskin i museets resepsjon.

Jan Inge sluttet og flyttet ned på sommeren. Vi engasjerte da Ilona Wisniewska til å drive prosjektet videre. Hun startet i jobb 1. oktober. Det ble dermed en pause i arbeidet, og vi måtte utsette sluttdato tilsvarende. Sommeren 2012 viste vi en utstilling laget av Ilona Wisniewska med bilder fra vår samling.

Ny søknad ble sendt miljøvernfondet, og vi fikk tilsagn om 150.000,- kr til del 3 av prosjektet. Denne delen var en direkte oppfølger til de forrige, med de samme arbeidsoppgavene, skanning, omemballering, magasiner og publisering av fotografisk materiale tilhørende Svalbard Museums fotosamling. I tillegg formidling av bilder og materiale omkring disse til publikum til bruk i publikasjoner, bøker, filmer, undervisning mm. samt spore opp, lage avtaler og komplettere samlingen med nye foto/fotosamlinger. Vi mottok en rekke henvendelser om bruk av bilder, både fra forvaltningen og fra presse, forskere og privatpersoner. Bildene ble brukt både i bøker/tidsskrifter, i filmer og lokalt som feks. til utsmykking på Huset. (Eksempelvis ble bilder fra vår samling benyttet i Sysselmannens rapport om dokumentasjon av fangsthytter på Svalbard). I tillegg mottok vi mange merknader og rettelser/ny info om bilder vi har lagt ut. Slik medvirker brukerne til at bildebasen blir så komplett og korrekt som mulig.

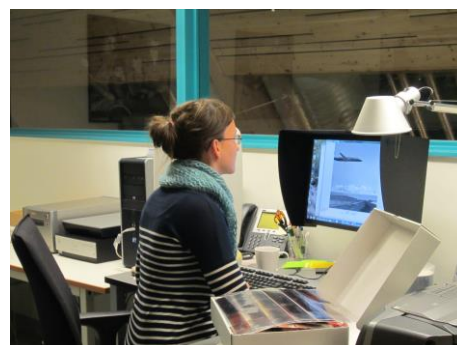
Vårt overordnede mål var at alle foto skulle være ferdig digitalisert i løpet av denne siste perioden. Vi har langt på vei oppfylt dette. Med unntak av noen få nyankomne bilder, er dermed hele Svalbard Museums historiske fotosamling så forsvarlig sikret for ettertiden som det er mulig med dagens teknologi.

Bildebehandling

Bilder som har ligget lagret i fotomagasinet blir tatt ut 1-2 dager før skanning for å akklimatiseres. (Fotomagasinet har en jevn temperatur på 2-4 grader og lav luftfuktighet). De blir deretter skannet på en flatbedskanner(papirbilder/dias) eller en filmskanner(negativer). De skannede bildene tilføres metadata(fotoopplysninger) i programmet FotoStation. De blir deretter pakket enkeltvis i egnet syrefri emballasje, lagt i esker med ca 100 bilder i hver, og plassert i rekkefølge i fotomagasinet. De er derved lette å finne igjen, selv om de ideelt sett skal ligge i ro og ikke håndteres mer enn absolutt nødvendig.

Ilona Wisniewska i arbeid med negativer

Emballasje og magasinering

Fysiske og digitale formater

Det meste av det eldre materialet er papirpositiver, negativer og dias. I senere tid har vi også mottatt noe i digitalt format.

Bildene blir skannet i høy oppløsning, og lagret som TIFF-filer. Tagged Image File Format (forkortet TIFF og TIF) er et filformat som brukes til fotografi og elektronisk lagrede dokumenter. TIFF formatet er et av formatene som er offentlig godkjent i Norge for langtidslagring av informasjon). TIFF-filer taper ikke informasjon hver gang de lagres slik som JPEG og andre gjør.

Når det gjelder størrelse på skannene, har vi brukt tabellen fra ABM-utviklings anbefalinger for digitalisering av bilder som et absolutt minstemål.

Type	Format	Bildepkt	dpi	bitdybde	Mb
Fargedias/farge negativ	35mm	2500X3750	2650	48	53,6
Fargedias/farge negativ	6X6	4724X4724	2000	48	127,7
Sv/hv film	35mm	2500X3750	2650	16	17,9
Sv/hv film	6X6	4724X4724	2000	16	42,6
Sv/hv film/glass	16X21	5669X7441	900	16	99,3
Sv/hv papir	< A4	3307X4677	400	8	14,8
Sv/hv papir	< A3	4677X6614	400	8	29,5
Farge papir	< A4	3307X4677	400	24	44,3
Farge papir	< A3	4677X6614	400	24	59

Bildene blir blåst rene for støv, men det foretas ingen form for retusjering. De digitale bildene skal være en nøyaktig kopi av originalen, og bevares som en «master». Ved bruk av bilder, lages det en kopi, som deretter kan retusjeres, konverteres til ønsket format osv.

Originalskannet røres aldri!

Fotoalbum blir behandlet som en gjenstand. Bildene blir avfotografert eller skannet, får hvert sitt SVF-nummer og publisert i bildesamlingen. Albumet som en helhet får et gjenstandsnummer SVB, og registreres i gjenstandsdatatabasen. Det blir laget krysshenvisninger.

Klausuler og duplikater

Av og til får vi inn bilder som vi ikke kan publisere. Det kan være flere årsaker til dette, giveren kan ha klausulert enkelte av bildene, det kan være usikkerhet i forhold til rettighetshaver, motivene kan være av veldig privat art, eller noen av personene på bildet kan ha reservert seg mot offentlig visning. Sentrale anbefalinger er da å ikke bruke ressurser på å digitalisere slike bilder. Vi vurderer likevel de enkelte bildene, og dersom vi anser bildet for å ha stor historisk verdi, skanner vi det, men merker det i Fotostation som upubliserbart. Disse bildene vil altså ikke være tilgjengelige for publikum på nettet. Dette er årsaken til at antall digitaliserte bilder og antall publiserte ikke er sammenfallende. To bilder kan også være så like at de nesten er duplikater. Vi publiserer stort sett da det ene(det beste).

Tilvekst

Etter oppstart og spesielt etter lansering av det digitale arkivet har prosjektene fått mye oppmerksomhet. Dette har ført til økt interesse for materialet blant brukerne, og generert en flom av henvendelser om bruk av, opplysninger om og kommentarer til bildene. I tillegg har det ført til at vi har fått tilført et stort antall nye bilder. Den opprinnelige samlingen var på ca. 8000. I dag har vi 17821 bilder i samlingen, 14903 av disse er publiserte. Mye av tilveksten er samlinger fra private, og av personer, steder og situasjoner vi ikke hadde fra før. Den siste større tilveksten er en samling på 700 bilder fra den polske forskningsstasjonen i Hornsund.

Rutiner, Mottak, avtaler

Mottak av bilder blir registrert og bildene blir lagt i fotomagasin. Det lages en skriftlig avtale med giveren. Av og til får vi bare låne bildene, men med adgang til å bruke den digitale versjonen. Vi samler så mye bakgrunnsstoff som mulig hos giver. Som oftest får givne digitale kopier på cd av bildene.

AVTALE OM MOTTAK AV GAVE ELLER TESTAMENTS GAVE

SVALBARD MUSEUM

bekrefter herved å ha mottatt fra:

Giver/testator:

navn:

fødselsnr./org.nr.:

adresse:

telefon/e-post:

eller ved

Givers/testators representant:

(fyller ut hvis gjenstandene mottas fra bobestyrer, arving, fullmektig eller lignende)

navn:

fødselsnr./org.nr.:

Ervervs måte

gave

testasjon

Aksesjonsnummer:

Det forutsettes at arvelovens formkrav til testamenter er fulgt ved testasjoner og gaver som representerer dødsdisposisjoner for giver. Avtale om deponering som går over til endelig eiendomsoverføring (gave/testasjon) ved deponentens bortgang, inngås på eget skjema i testaments former. Se skjema: Deponering med overgang til gave ved deponentens bortgang.

Museets disposisjonsrett over gjenstandene/materialet mv.

- Museet har full og ubegrenset, faktisk og rettslig rådighet over gjenstandene.
- Gjenstandene kan fritt utstilles, utlånes, lagres, avhendes eller disponeres på annen måte som museet ønsker av hensyn til museets virksomhet.
- Giver/testator/selger setter følgende betingelser for overføringen/gjenstandenes bruk og oppbevaring:

Restriksjoner og betingelser er gyldige i maksimalt ti år fra dags dato.

Er ikke annet særskilt bestemt, får da museet full disposisjonsrett over gjenstandene.

Tidspunkt for overlevering

Gjenstandene leveres/hentes av museet på dato/i tidsrommet:

Partenes underskrift

sted og dato:

Standardavtalen

Effekter av prosjektene

Effektene av prosjektene er flere. Det fotografiske materialet i Svalbard Museums samlinger blir forskriftsmessig lagret og dermed bevart som kulturminner i sin opprinnelige form.

Digitale kopier i god nok kvalitet sikrer at materialet blir tilgjengelig uten at originalene utsettes for ytterligere påvirkning og slitasje. Gjennom publiseringen via internett blir kunnskap om miljø og kulturminner som kan hentes ut av en historisk fotosamling styrket blant allmennheten, forskingsmiljø og forvaltning. Svalbard Museums historiske fotosamling har blitt en kunnskapsbase stadig flere benytter seg av.

I tillegg til dette, har vi oppnådd:

- Å være med på å oppfylle Svalbards Miljøvernfond og museets målsettinger om bevaring av kulturminner
- Å gjøre museets «plikt» som samfunnsinstitusjon og formidlingsarena: Tilgjengeliggjøre samlingene ved digitalisering
- Oppfylle publikums forventninger om tilgang til materiale på nett, samt til elektronisk kommunikasjon
- Øke publikums forståelse og interesse for verdien av kulturminnene.

